



WOJEWODA ŁÓDZKI

BW-I.7841.13.2019

Łódź, 7 października 2020 r.

DECYZJA

Na podstawie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 256 z późn. zm.) w związku z art. 5a i 5b ust. 1 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1103) oraz art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. z 2017 r., poz. 1389 z późn. zm)

1. Nakładam na Gminę Miasto Pabianice obowiązek usunięcia pomnika Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe znajdującego się w Pabianicach na Starym Rynku na nieruchomości, której właścicielem jest Gmina Miasto Pabianice reprezentowana przez Prezydenta Miasta Pabianic. Pomnik zawiera inskrypcję „CZEŚĆ I CHWAŁA BOJOWNIKOM O WYZWOLENIE SPOŁECZNE NARODOWE. PABIANICE GRUDZIEN 1968 R”
2. Wyznaczam termin realizacji powyższego obowiązku – 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

W dniu 18 października 2019 r. Wojewoda Łódzki, mając na względzie treść art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1389 z późn. zm), dokonał kontroli pomnika Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe znajdującego się w Pabianicach na Starym Rynku zawierającego inskrypcję „CZEŚĆ I CHWAŁA BOJOWNIKOM O WYZWOLENIE SPOŁECZNE NARODOWE. PABIANICE GRUDZIEN 1968 R”. W wyniku tej kontroli ustalono, iż powyższy pomnik nie został zmieniony lub usunięty do dnia 31 marca 2018 r. tj. w terminie wskazanym w ustawie o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej z dnia 22 czerwca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1389 z późn. zm).

W związku z powyższym, zawiadomieniem z dnia 23 października 2019 r., nr BW-I.7841.13.2019 Wojewoda Łódzki poinformował Gminę Miasto Pabianice o wszczęciu postępowania w przedmiocie obowiązku usunięcia ww. pomnika. Powyższe zawiadomienie zostało doręczone stronie w dniu 23 października 2019 r. stosownie do treści art. 39² k.p.a., za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej ePUAP.

Mając na uwadze treść art. 5a ust. 3 pkt 4 ustawy o zakazie propagowania komunizmu (...) organ I instancji wystąpił do Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (dalej: ŁWKZ) o udzielenie informacji, czy rzeczony pomnik został wpisany samodzielnie albo jako

ŁÓDZKI URZĄD WOJEWÓDZKI W ŁÓDZI

90-926 Łódź, ul. Piotrkowska 104, tel.: (+48) 42 664 10 00, fax: (+48) 42 664 10 40 Elektroniczna Skrzynka Podawcza ePUAP: /lodzuw/skrzynka

www.lodzkie.eu

Administratorem danych osobowych jest Wojewoda Łódzki. Dane przetwarzane są w celu realizacji czynności urzędowych. Masz prawo do dostępu, sprostowania, ograniczenia przetwarzania danych. Więcej informacji znajdziesz na stronie www.lodzkie.eu w zakładce ochrona danych osobowych.

Organ I instancji, pismem z dnia 17 kwietnia 2020 r. poinformował stronę, iż z uwagi na stan epidemii z powodu COVID-19 bieg terminów w postępowaniu administracyjnym uległ zawieszeniu do dnia 23 maja 2020 r. włącznie (vide: treść pism z dnia 17 kwietnia 2020 r. i z dnia 29 maja 2020 r., nr BW-I.7841.13.2019 w aktach sprawy).

Pismem z dnia 4 czerwca 2020 r. organ I instancji wystąpił do Gminy Miasto Pabianice z zapytaniem, czy jest w posiadaniu uchwały wraz z jej uzasadnieniem dotyczącym okoliczności powstania ww. pomnika, ewentualnie innych dokumentów, które pozwoliłyby organowi I instancji ustalić, jakimi motywami, kierowano się przy jego budowie.

Odpowiadając na ww. zapytanie Gmina Miasto Pabianice wyjaśniła, iż dokumenty dotyczące pomnika znajdują się w Archiwum Państwowym w Łodzi. Jednocześnie przekazała informacje prasowe, będące w posiadaniu Muzeum Miasta Pabianic (vide: treść pisma z dnia 9 czerwca 2020 r., nr SPM-I.033.10.2020 oraz pismo Muzeum Miasta Pabianic z dnia 18 czerwca 2020 r., nr DH-071-1/2020 w aktach sprawy).

Mając na uwadze powyższe, Wojewoda Łódzki wystąpił z analogicznym zapytaniem do Archiwum Państwowego w Łodzi (vide: treść pisma z dnia 25 czerwca 2020 r., nr BW-I.7841.13.2019). Archiwum Państwowe w Łodzi pismem z dnia 14 lipca 2020 r., nr OII.6341.391.2020 poinformowało organ I instancji o odnalezieniu m.in. w zespole Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Łodzi, Wydział Propagandy (...) zwieńczonej informacji o wybudowaniu w 1968 r. w Pabianicach pomnika ku czci Bohowników o wyzwolenie społeczne i narodowe oraz koszcze jego wzniesienia (...). W zespole Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Pabianicach (...) odnaleziono m.in. odpis pisma Wydziału Propagandy KW PZPR w Łodzi z dnia 6 grudnia 1967 r. skierowany do Wydziału Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi informujący o wyrażeniu zgody na wybudowanie w Pabianicach z okazji 50 – lecia Komunistycznej Partii Polski pomnika dla upamiętnienia Bohowników o wyzwolenie społeczne i narodowe z lokalizacją na tzw. Starym Rynku (Plac Obrońców Stalingradu) (vide: treść pisma w aktach sprawy).

Następnie pismem z dnia 13 lipca 2020 r., nr BW-I.7841.13.2019 organ I instancji, na podstawie art. 79 k.p.a, poinformował stronę, iż w dniu 22 lipca 2020 r. przeprowadzony zostanie dowód w postaci oględzin przedmiotowego pomnika. Powyższe pismo zostało doręczone stronie w dniu 14 lipca 2020 r. (vide: treść zawiadomienia w aktach sprawy). Z treści protokołu z oględzin z dnia 22 lipca 2020 r. wynika, że ww. pomnik nie został usunięty w trakcie trwającego postępowania administracyjnego. W trakcie oględzin pracownicy Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi wraz z przedstawicielami strony, tj. pracownikami Urzędu Miejskiego w Pabianicach ustalili także, iż obiekt:

1. jest wystawiony na widok publiczny,
2. nie znajduje się na terenie cmentarza lub innego miejsca spoczynku
3. nie jest wystawiony na widok publiczny, ani w ramach działalności artystycznej /edukacyjnej/kolekcjonerskiej/naukowej, ani o podobnym charakterze.

Dodatkowo przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Pabianicach wyjaśnili, iż z uwagi na opiekę konserwatorską pomnik nie mógł być rozebrany w ustawowym terminie. Ponadto, z uwagi na konstrukcję wykonania (monolit żelbetowy), rozbiorka obiektu wymaga olbrzymich środków finansowych. W dokumentacji posiadanej przez Gminę Miasto Pabianice są rozbieżne analizy stanu technicznego obiektu (ekspertyza techniczna wykonana przez uprawnionego konstruktora i oględziny ŁWKZ). Miasto nie posiada środków na rozbiorke obiektu. Toczy się również postępowanie na skutek skargi wniesionej przez mieszkańców (vide: treść protokołu z oględzin z dnia 22 lipca 2020 r. w aktach sprawy).

Zważając na powyższe, zawiadomieniem z dnia 10 sierpnia 2020 r., nr BW-I.7841.13.2019 Wojewoda Łódzki zawiadomił stronę o zakończeniu postępowania administracyjnego i jednocześnie poinformował o możliwości zapoznania się z aktami sprawy i wypowiedzenia się w sprawie przed wydaniem decyzji administracyjnej (vide: treść zawiadomienia w aktach sprawy). Powyższe zawiadomienie zostało doręczone stronie w dniu

W myśl zaś art. 5b ust. 1 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu (...) wojewoda, w drodze decyzji, nakazuje właścicielowi albo użytkownikowi wieczystemu nieruchomości, na której znajduje się pomnik, który nie spełnia warunków określonych w art. 5a ust. 1, usunięcie tego pomnika.

Stosownie do treści art. 5b ust. 2 ww. ustawy wydanie decyzji o usunięciu pomnika wymaga opinii Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej, że pomnik nie spełnia warunków określonych w art. 5a ust. 1. Przepis art. 2 ust. 3 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio.

Przechodząc do meritum sprawy wskazać należy, iż pomnik Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe zawierający inskrypcję „CZEŚĆ I CHWAŁA BOJOWNIKOM O WYZWOLENIE SPOŁECZNE NARODOWE. PABIANICE GRUDZIEŃ 1968 R”, który znajduje się w Pabianicach, na Starym Rynku nie został zmieniony lub usunięty do dnia 31 marca 2018 r. W trakcie trwającego postępowania ustalono, iż nieruchomość, na której znajduje się ww. pomnik stanowi własność Gminy Miasto Pabianice (vide: akta sprawy).

Ustawodawca, w art. 5b ust. 2 ustawy o zakazie propagowania komunizmu (...), wskazał, iż wydanie decyzji administracyjnej o usunięciu pomnika wymaga uzyskania opinii Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej, że pomnik nie spełnia warunków określonych w art. 5a ust. 1.

Wojewoda Łódzki, opinię Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu uzyskał w dniu 23 grudnia 2019 r.

Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2019 r., nr BUWIII-941-68(3)/19 Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu stwierdził, że pomnik Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe” posadowiony na Starym Rynku w Pabianicach nie spełnia warunków, o których mowa w art. 5a ust. 1 ustawy o zakazie propagowania komunizmu. W motywach postanowienia Prezes IPN wskazał, iż „budowla została odsłonięta 14 grudnia 1968 r. w związku z obchodami 20-lecia PZPR oraz 50-lecia Komunistycznej Partii Polski (KPP). W czasie uroczystości wicepremier Zenon Nowak przypomniał doświadczenia *pabianickiej klasy robotniczej* i jako jej wzór przywołał postacie Antoniego Kubery, Stanisława Cegiełki i Andrzeja Marczewskiego oraz innych, którzy tworzyli w 1918 r. komórkę Komunistycznej Partii Robotniczej Polski (od 1925 r. nosiła nazwę KPP). Następnie dowodził, iż najlepsze tradycje KPP zostały przejęte przez Polską Partię Robotniczą, której kontynuatorem jest PZPR. Swoje wystąpienie zakończył jednoznaczną deklaracją polityczną dotyczącą przesłania monumentu *Pomnik ten powinien przyczynić się do jeszcze silniejszego skupienia pabianickiej klasy robotniczej wokół PZPR. Powinien także dodawać nam sił w codziennej pracy dla dalszego rozkwitu i umacniania Polski Ludowej*” (Życie Pabianic rok XI I Nr 51/52 (573/574) 20.XII.68-2.I.69). W ocenie organu opiniującego „wygląd pomnika w pełni współgra ze wspomnianym wystąpieniem Zenona Nowaka, bowiem znajdujące się na nim znaki i napisy gloryfikują komunizm i stanowią materialny wyraz zideologizowanej wizji historii Polski z okresu PRL, co kwalifikuje go w sposób oczywisty do trwałego usunięcia z przestrzeni publicznej Pabianic”. Zdaniem organu opiniującego „wymienione na pomniku daty i treści można podzielić na dwie kategorie:

1. nawiązujące wprost do ideologii komunistycznej,
2. wiążące w sposób bezpodstawny określone wydarzenia lub symbole z ideologią komunistyczną.

Do pierwszej z wymienionych grup zaliczyć należy:

- datę „1900”, a nad nią napis „SDKPiL”;
- datę „1918”, a pod nią napis „KPP”;
- datę „1929”. Skrót SDKPiL oznacza Socjaldemokrację Królestwa Polskiego i Litwy, tj. rewolucyjną partię polityczną, początkowo funkcjonującą pod nazwą Socjaldemokracja Królestwa Polskiego, a od roku 1900 pod nazwą Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy

prawem i obowiązkiem każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej". Organ opiniujący stoi na stanowisku, iż „w nieco innych kategoriach należy rozpatrywać umieszczony na pomniku napis „GRUNWALD - BERLIN”. Porównanie zdobycia Berlina w 1945 r. do bitwy pod Grunwaldem było typowym zabiegiem propagandowym okresu PRL, kiedy niejednokrotnie podkreślano w sposób ahistoryczny, że w bitwie pod Grunwaldem brali udział również Rosjanie. Zestawienie symboliki Grunwaldu i Berlina należało do podstawowego arsenału propagandowych haseł komunistycznej Polski. Aby uzasadnić swoje rządy, władze komunistycznej Polski ukazywały siebie jako spadkobierców polskiej tradycji i chlubnych zwycięstw „oręża słowiańskiego” nad obcymi wojskami (...). Hasło „wyzwolenia społecznego i narodowego” należało do jednych z najczęściej podnoszonych propagandowo w okresie PRL. Miało ono symbolizować rzekomą jedność walki klas i walki narodu. Ówczesne władze w sposób instrumentalny wykorzystywały hasła patriotyczne w polityce i propagandzie, wpisując je w ideologiczne hasła komunizmu”. W ocenie Prezesa IPN nie ulega najmniejszej wątpliwości, że „obiekt ten jest wyrazem propagandy komunistycznej, fałszującym historię Polski oraz w przedstawionym zakresie sprzecznym z ustawą o ochronie Znaku Polski Walczącej, co za tym idzie nie spełnia warunków o których mowa w art. 5a ust. 1 ustawy o zakazie propagowania komunizmu i powinien ulec usunięciu ” (vide: treść postanowienia w aktach sprawy).

Warto w tym miejscu podkreślić, iż organ I instancji dokonując wnikliwej i rzetelnej analizy niniejszej sprawy wziął pod uwagę bogate orzecznictwo sądów administracyjnych w sprawach dotyczących szeroko rozumianej dekomunizacji. Jak wynika z poglądów prezentowanych w judykaturze „wymóg uzyskania opinii IPN nie zwalnia wojewody od badania, czy spełnia ona wymagania opinii, tj. nie jest jedynie oceną, opiera się na faktach odnoszących się do konkretnej nazwy w danej miejscowości, wskazuje się faktycznie, czy dana nazwa symbolizuje, bądź propaguje komunizm. Ponadto wojewoda musi zbadać, czy opinia spełnia warunki formalne, tj. czy została wydana przez właściwy organ (...) czy spełnia warunki opinii Instytutu oraz czy faktycznie została sporządzona i podpisana przez właściwego, upoważnionego pracownika IPN” (vide: por. wyrok WSA w Łodzi z dnia 10 lipca 2018 r., sygn. akt III SA/Łd 100/18). Jednocześnie „opinia ma odpowiedzieć na pytanie, czy nazwa upamiętnia osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny albo w inny sposób taki ustrój propaguje. W zakresie propagowania komunizmu, opinia ma potwierdzać, czy nazwa odwołuje się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989. Z takiego charakteru opinii wynika, że opinia ma przedstawiać nie tylko fakty, ale także oceny oparte o wiadomości specjalne opiniującego (...). Jak każdy dokument procesowy, opinia powinna być sporządzona w sposób pozwalający na kontrolę. W zakresie faktów i ocen powinna zawierać wskazanie źródeł, z których korzystano przy jej opracowywaniu. Powinna zawierać przesłanki, które doprowadziły do zawarcia a w niej określonych konkluzji (por. wyrok NSA w Warszawie z dnia 12 grudnia 2018 r., sygn. akt II OSK 2836/18).

Powyższa opinia, z uwagi na prowadzone postępowanie administracyjne, została wydana na podstawie art. 106 k.p.a., tj. w formie postanowienia administracyjnego. Postanowienie z dnia 16 grudnia 2019 r., nr BUWIII-941-68(3)/19, w ocenie Wojewody Łódzkiego, spełnia wszelkie wymogi formalne tj. zostało wydane przez właściwy organ tj. Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zawiera wyczerpujące uzasadnienie, a także pouczenie, z treści którego wynika, iż strona niezadowolona może kwestionować ww. rozstrzygnięcie, najpierw składając wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, a następnie przed sądem administracyjnym. W tym miejscu podkreślić należy, gdyż nie bez znaczenia pozostaje okoliczność, iż mimo przysługującego środka odwoławczego, strona nie skorzystała z przysługującego jej ww. prawa (vide: pismo organu opiniującego z dnia 17 stycznia 2020 r., nr BUWIII-941-68(5)19 w aktach sprawy).

wrześniowej 1939 r. przeciwko niemieckiej III Rzeszy i Związkowi Sowieckiemu, a polscy oficerowie zostali przez służby specjalne ZSRS zamordowani w 1940 r. podczas likwidacji obozów jenieckich w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie - tymczasem KPP, a później PPR, jak wiadomo, uznawały faktycznie zwierzchnictwo Związku Sowieckiego i komunistów sowieckich" (vide: treść opinii biegłego z dnia 26 lutego 2020 r. w aktach sprawy).

Mając na uwadze powyższe podkreślić należy, iż ocena organu opiniującego i biegłego jest tożsama i jednoznaczna. Pomnik ten powinien być interpretowany w kategoriach obiektu propagującego i gloryfikującego komunizm i polskich działaczy komunistycznych (zarazem fałszującego historię), a w związku z tym usunięty z przestrzeni publicznej" (vide: akta sprawy).

Abstrahując od powyższego podkreślić należy, iż analiza zgromadzonego w aktach sprawy materiału dowodowego w sposób niebudzący jakichkolwiek wątpliwości potwierdza, iż pomnik Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe znajdujący się w Pabianicach na Starym Rynku zawierający inskrypcję „CZEŚĆ I CHWAŁA BOJOWNIKOM O WYZWOLENIE SPOŁECZNE NARODOWE. PABIANICE GRUDZIEN 1968 R” nie spełnia warunków określonych w art. 5a ust. 1 ustawy o zakazie propagowania komunizmu (...).

Powyższa konkluzja nie wynika wyłącznie z analizy akt sprawy tj. opinii Prezesa IPN z dnia 16 grudnia 2019 r. oraz opinii biegłego z dnia 26 lutego 2020 r. Wojewoda Łódzki, mając na względzie orzecznictwo sądów administracyjnych w zakresie dekomunizacji ulic, podjął próbę dokonania samodzielnej oceny ww. obiektu w oparciu o wybraną literaturę przedmiotu i materiały archiwalne.

W literaturze przedmiotu i materiałach archiwalnych jest zgodność co do okoliczności powstania ww. pomnika. „Na Starym Rynku w 1968 r. (w 50. rocznicę powstania Komunistycznej Partii Polski) wzniesiono okazały pomnik, który do dziś budzi mieszane uczucia wśród mieszkańców miasta (por. Pomnik Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe – Aneta Adamczyk [w:] Pabianice Przewodnik po historii i współczesności miasta - Muzeum Miasta Pabianic Pabianice 2007 oraz „W 50 rocznicę KPP i 20- lecia PZPR Pomnik – Symbol trudu i walki najlepszych synów miasta – Odsłonięty!” [w: Życie Pabianic – Tygodnik społeczno – informacyjny nr 51/52 - 20 grudnia 1968 r.] oraz materiały Archiwum Państwowego w Łodzi w aktach sprawy). Z treści ww. artykułu wynika, iż „monument zaprojektował Antoni Biłas. Aby sfinansować przedsięwzięcie, wydrukowano cegielki, ale nie sprzedawały się najlepiej. W końcu większą część z 470 tys. zł, które trzeba było zapłacić za postawienie pomnika, wyłożył pabianicki „Pamotex” (...) 14 grudnia pomnik na ówczesnym Placu Obrońców Stalingradu był gotowy. Na pomniku umieszczono napis Cześć i chwała bojownikom o wyzwolenie społeczne i narodowe. Jego odsłonięcia dokonał wicepremier Zenon Nowak (pabianiczanin z pochodzenia) i I sekretarz Komitetu Wojewódzkiego w Łodzi Stefan Jędryszczak” (por. Pomnik Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe – Aneta Adamczyk [w:] Pabianice Przewodnik po historii i współczesności miasta). Informacje prasowe z ówczesnego okresu potwierdzają, iż „wicepremier Zbigniew Nowak wygłosił przemówienie, w którym nawiązał do bogatych tradycji pabianickiej klasy robotniczej. Przypomniał on nazwiska: Antoniego Kubery, Stanisława Cegielki, Andrzeja Marczewskiego i innych działaczy, którzy przed 50 laty uczestniczyli w cementowaniu sił rewolucyjnych lewicy, tworząc w Pabianicach komórkę KPRP, a następnie KPP, którzy przez całe lata walczyli o nowe oblicze społeczne i polityczne naszego kraju” (Życie Pabianic – Tygodnik społeczno – informacyjny nr 51/52 - 20 grudnia 1968 r.) „Tym samym wpisywał się w kreowaną przez ówczesne władze PRL politykę historyczną. Aż do upadku minionej epoki odbywały się pod nim państwowo – partyjne uroczystości. Po 1989 r. jedynie ludzie związani z SLD spotykają się przy okazji Święta Pracy. Poza tym wśród mieszkańców toczy się dyskusja, czy należy zburzyć pomnik upamiętniający PRL” (vide: Piotr Ossowski – Pomnik Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe. Na historycznym szlaku: Pomnik Bojowników

w swoim piśmie z dnia 21 listopada 2019 r. „w dniu 7 stycznia 2018 r. weszły w życie przepisy nowelizujące ustawę z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz.U z 2017 r., poz. 2495), które swoją regulacją objęły znajdujący się w Pabianicach pomnik Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe”. Co więcej warto w tym miejscu zaznaczyć, iż Wojewoda Łódzki jest w posiadaniu dokumentów z których wynika, iż we wrześniu 2016 r. Prezydent Miasta Pabianic miał wiedzę i świadomość, że „na terenie miasta Pabianic znajduje się jeden obiekt budowlany o charakterze nieużytkowym zlokalizowany przy Starym Rynku w Pabianicach wypełniający dyspozycję przepisów ustawy z dnia 1.04.2016 r. o zakazie propagowania komunizmu (...). Jest to pomnik Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe. Szacunkowy koszt jego rozbiórki wynosi około 50 tys. zł. (vide: treść wiadomości mailowej z dnia 5 września 2016 r. w aktach sprawy). Następnie już w marcu 2017 r. Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu sygnalizował Prezydentowi Miasta Pabianic, iż „pomnik Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe powinien zostać zlikwidowany w całości, jako ewidentnie propagujący komunizm poprzez chociażby umieszczone na nim skróty nazw partii komunistycznych, tj. KPP (Komunistyczna Partia Polski) i PPR (Polska Partia Robotnicza) (vide: treść pisma z dnia 22 marca 2017 r., nr BUWŁd-940-6(8)/17 w aktach sprawy). Nie wyraził także zgody na usunięcie z rzeźzonego pomnika symboli, nazw niezgodnych z ustawą o zakazie propagowania komunizmu, czego oczekiwała Gmina Miasto Pabianice. W ocenie IPN „pomnik powinien zostać usunięty całkowicie i należy zrezygnować ze stosowania wobec niego półśrodków” (vide: treść pism z dnia 13 sierpnia 2018 r., nr BUW-941-169(4)/18 w aktach sprawy). Natomiast pismem z dnia 22 marca 2018 r., nr BUW-941-169(2)/18 IPN wskazał w sposób jednoznaczny, iż „pomnik w sposób oczywisty propaguje komunizm, co czyni go niezgodnym z art. 5a ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu (...) obiekt wpisany jest do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Zgodnie z art. 5a ust.1 pkt 4 ustawy o zakazie propagowania komunizmu (...) spod jej reżimu wyłączone są pomniki wpisane – samodzielnie albo jako część większej całości – do rejestru zabytków. Pomnik nie figuruje w rejestrze zabytków województwa łódzkiego, zatem ustawa o zakazie propagowania komunizmu (...) ma do niego zastosowanie (vide: treść pisma w aktach sprawy). Odnosząc się zaś do zarzutu przedstawicieli miasta podniesionych w dniu 13 sierpnia 2020 r. wobec stanowiska ŁWKZ, które zostało wyrażone w piśmie z dnia 16 lutego 2018 r., nr WUOZ-BR.510.20.2018.GD co do możliwości przeniesienia ww. pomnika w inne miejsce, wskazać należy iż organ I instancji nie dysponuje ww. pismem, gdyż Gmina Miasto Pabianice nie przekazało ww. stanowiska Wojewodzie Łódzkiemu w trakcie trwającego postępowania. Strona, co należy zaznaczyć, była pouczona o treści art. 10 k.p.a i wynikających z niego praw. Wojewoda Łódzki jest zaś w posiadaniu bogatej korespondencji między IPN – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu a Gminą Miasto Pabianice. Z treści ww. korespondencji wyraźnie wynika, iż pomnik powinien zostać usunięty całkowicie (...) Pozbawienie bryły jedynie napisów i symboli niezgodnych z ustawą, można postrzegać jako próbę obejścia ustawy”. Rola Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w świetle ustawy o zakazie propagowania komunizmu (...) odnosi się tylko i wyłącznie do potwierdzenia, czy określony obiekt figuruje w rejestrze zabytków, co ŁWKZ potwierdził w piśmie z dnia 30 października 2019 r (vide: aktach sprawy).

W tym miejscu podkreślenia wymaga fakt, iż Gmina Miasto Pabianice, będąc w posiadaniu tak jednoznacznej opinii IPN – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z dnia 22 marca 2018 r., znak BUW-941-169(2)/18 co do rzeźzonego pomnika, a jednocześnie mając wątpliwości co do działań Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nie wystąpiła z wnioskiem do Wojewody Łódzkiego o wydanie, na podstawie art. 5b ust.1 ustawy o zakazie propagowania komunizmu (...) decyzji nakazującej usunięcie ww. pomnika. Gmina Miasto Pabianice nie informowała także Wojewody Łódzkiego

Demokratycznej w Pabianicach do Sądu Rejonowego Łódź – Śródmieście w Łodzi na działania podejmowane przez pracowników WUOZ w Łodzi. Zważając na powyższe, w ocenie Wojewody Łódzkiego, Bojowników o Wyzwolenie Społeczne i Narodowe znajdujący się na Starym Rynku w Pabianicach, w sposób jednoznaczny i bezsporny, symbolizuje komunizm, a co za tym idzie nie może pozostawać w przestrzeni publicznej demokratycznego państwa prawa. Ideologia komunistyczna ma swoje miejsce w podręcznikach historii, należy nauczać ku przestrodze następne pokolenia, ale w przestrzeni publicznej nie powinno być już dla niej miejsca. Z uwagi na fakt, iż ww. obowiązek nie został zrealizowany w sposób dobrowolny, a także mając na względzie dyspozycję art. 5b ust.1 ustawy o zakazie propagowania komunizmu, orzeczono jak na wstępie.

Wojewoda Łódzki określając termin realizacji ww. obowiązku, wziął pod uwagę fakt, iż Gmina Miasto Pabianice nie ma możliwości usunięcia pomnika w 2020 r. z uwagi na konieczność podejmowania pilnych działań związanych ze zwalczaniem epidemii.

Na marginesie dodać należy, iż w rzeczonej sprawie Wojewoda Łódzki nie znalazł podstaw do zastosowania wyłączenia, o którym mowa w art. 5a ust. 2 ustawy o zakazie propagowania komunizmu (...). Powyższy pomnik jest wystawiony na widok publiczny, nie znajduje się na terenie cmentarza albo innych miejsc spoczynku. Organ I instancji nie jest także w posiadaniu informacji, by ww. pomnik został wystawiony na widok publiczny w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej, naukowej lub o podobnym charakterze, w celu innym niż propagowanie ustroju totalitarnego. Ponadto ww. pomnik nie został wpisany – samodzielnie albo jako część większej całości - do rejestru zabytków województwa łódzkiego (vide: akta sprawy).

Pouczenie:

Od niniejszej decyzji stronie postępowania służy odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za pośrednictwem Wojewody Łódzkiego, adres do korespondencji: 90-926 Łódź, ul. Piotrkowska 104, w terminie 14 dni od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 127a § 1 i 2 k.p.a. w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Po upływie wyznaczonego terminu Wojewoda Łódzki sprawdzi wykonanie nałożonego obowiązku i w przypadku braku jego realizacji podejmie działania na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2020 r., poz. 1427).

WOJEWODA ŁÓDZKI

Tobiasz Bocheński

Otrzymują:

1. Pan Grzegorz Mackiewicz
Prezydent Miasta Pabianic
2. aa.

